

Слов'янці про слов'янський період життя Михайла Миколайовича Петренка або історія банальної помилки

Поет Харківської школи романтиків першої половини XIX століття Михайло Миколайович Петренко скоріш за все народився в м. Слов'янську, але на сьогоднішній день це твердження є лише гіпотезою, яка потребує досконалого вивчення.

Місцеві краєзнавці, журналісти та письменники не дуже звертають увагу на відсутність документальних доказів, щодо слов'янського періоду життя Михайла Петренка та його батьків. На протязі десятиріч їм вистачає сумнівних слухів, переказів та фантазій щоб впевнено заявляти хто були батьки та брати Поета, нащадки родини до якої належав Михайло, де вони мешкали в Слов'янську та таке інше.

Слов'янці розповсюджують інформацію, що тільки завдяки їм про Поета пам'ятають й сьогодні, хоча й у самому Слов'янську у багатьох людей прізвище «Михайло Петренко» не асоціюється з Поетом-земляком.

Уважне прочитання публікацій від слов'янських авторів (особливо приблизно за останні два десятиріччя) відкриває дійсний стан проблеми, що є на сьогоднішній день. У зв'язку з цим виникло просте та неминуче бажання проаналізувати етапи еволюції (або якогось іншого процесу, що має місце) окресленої Теми, в Слов'янську.

Тож, Михайло Миколайович Петренко, народився у 1817 році може й у Слов'янську [1, с. 30]. Писав вірші скоріш за все на протязі свого харківського, можливо й лебединського періодів життя, хоча не виключно, що починав він експериментувати в поезії ще в Слов'янську.

На жаль, до сьогоднішнього дня невідомо коли він покинув Слов'янськ, але, це сталося мабуть не пізніше 1833 року, про що кажуть дослідники в тому числі І. Овчаренко [2, с. 13].

Вірші багато хто писав (серед таких були й інші Петренки), але не у всіх це виходило. Саме вірші Михайла Петренка виявилися цікавими людям, тому й оцінені були адекватно – не багато авторів удостоєно безсмертя.

Про Михайла Петренка, як про Поета писали не багато, але у всі часи, починаючи з 1841 року.

На певному етапі слов'янці дізналися про свого Земляка, й ця тема здалася їм цікавою та гідною розвитку.

Сьогодні біографія Михайла Петренка в статтях та літературі від слов'янських авторів знаходиться в украй убогому стані, обтяженому багатьма вражаюче бездарними висновками, з претензією на досягнення людської логіки, та фальсифікаціями [3, с. 11], [4], [5, с. 162-176].

Для розуміння існуючої проблеми необхідне вивчення еволюції питання та джерел, звідки черпалася постійно цитована в роботах слов'янських авторів інформація.

Були ті, хто намагався займатися вивченням слов'янського періоду життя Михайла Петренка. Серед них, наприклад, А. Абрамов (1898 – 1972 рр) та Н. Корнієнко (1905 – 1993 рр). Саме на їх записи до цього дня посилаються сучасні краєзнавці, проявляючи тим самим чисто людську пошану до тих, хто був у витоків теми, та компенсуючи відсутність нових знахідок, які могли б з'явитися, якби хтось таки зайнявся дослідженнями біографії Поета-земляка.

Про записи Н. Корнієнко небагато відомо з літератури, а до автора цього дослідження вони, на жаль, поки що не потрапили, тому обмежимося розглядом записів археолога-краєзнавця А. Абрамова, та робіт святогірського журналіста й педагога І. Овчаренка.

Невеликий текст першого запису А. Абрамова, доступний з його зошита, люб'язно наданого для ознайомлення нащадком роду Сендецьких, що походить з Ізюмського повіту, Миколою Семеновичем Сендецьким [6].

Два інших тексти записів А. Абрамова зберігаються у Слов'янському краєзнавчому музеї (чотирьохсторінковий [7] та дванадцятисторінковий конспекти [8]).

Аналіз записів проводився з метою оцінки достовірності інформації про Михайла Петренка, наданої А. Абрамовим. Питання це при-

нципове, тому як викладені тексти багато разів цитувалися та цитуються слов'янськими авторами при написанні слов'янського періоду життя Поета.

Перший текст (надається повністю зі збереженням авторського написання):

«Петренко Антон Константинович.

Дворянин. Первопоселенец хутора Черевков. Границы участка земли Петренко подходили к юго-западному берегу Торца. Все побережье было обсажено столетними осокорами. Домик одноэтажный был в углу берега реки Бакай. На возможность чтобы не заливало весенние наводнения. Петренко автор песни «Девлюсь я на небо тай думку гадаю, чому я не Сокол, чому не летаю» [6].

Без сумніву можна констатувати, що це був перший запис А. Абрамова про Петренка. Абсолютно конспективний текст, з якого неможливо зрозуміти про якого саме Петренка йде мова. Якщо про Антона, то текст позбавлений сенсу взагалі. При прочитанні тексту легко складається враження, що А. Абрамов розглядав саме Антона, як автора відомої пісні. Та начебто й не про Михайла... Багаточисельні версії трактування тексту до уваги не беруться.

Потім були розглянуті записи А. Абрамова, викладені на чотирьох сторінках зошиту, та озглавлені *«Петренко Михаил Николаевич. Самобытный украинский поэт»*. Приймаючи до уваги роки життя Антона Петренка, а саме (1887-1938), наступні записи про Петренків А. Абрамов зробив вже самостійно редагуючи першо-текст, долучивши літературу.

Передуючи розгляду, слід зазначити, що в цій версії записів батько Михайла згадується лише як *«батько»*, тож ім'я його не вказується.

«...Родился в усадьбе своих родных на хуторе «Торецком». До поселения родных поэта на хуторе из трех десятин. Этот участок земли называли «Уст-Бакайск». По преданию: здесь был Татарский Улус – стойбище. Усадьба с востока граничила с речкою Бакай и с севера р. Торец.

1817 года родился сын Михаил а в 1819 году Павел...

Все свое детство провел Михаил в работе на багше со своим родным братом Павлом...

... во время учебы Михаила в Харьковском Университете. Родных постигло несчастье,

все имущество их сгорело и они сильно обеднели. Николай был студентом, своему отцу он не мог помочь. Родные его построили маленький домик, на земляном полу с хворостяной трубой.

Поэт редко приезжал домой, в бедной семье он долго не оставался жить...»

Потім надається перелік віршів Михайла Петренка, виданих у поетичній збірці «Сніп» у 1841 році.

«...Позже в альманаху «Молодик», который издавался в 1843-1844 гг., и еще одно стихотворение Петренка «Отцовская могила». Отец Михаила умер 1843 г...»

Надалі детально перераховуються вірші Михайла Петренка, надруковані в *«...«Южно-Русском» сборнике»* 1848-го року видання.

Закінчується опус А. Абрамова так:

«...Основная тема поэзии Петренка – несчастливая любовь, разочарование в жизни из за своей бедности и неравенстве в привилегированном обществе. Тоска по утерянному счастью – любимой девушки – дочери помещика Арцибашева» [7].

Тож, у другому записі мова йде про двох братів: Михайла Миколайовича та Павла. Чи був Павло Миколайовичем, або Івановичем – невідомо. Тільки два брати...

Не повідомляється чи були ще брати та сестри, що виглядає досить дивно.

Далі розглядався дванадцятисторінковий твір (інакше його назвати неможливо) А. Абрамова *«Самобытный поэт Михаил Николаевич Петренко. Рассказывает Антон Константинович Петренко»*.

Чи було все записане А. Абрамовим дійсно розповідями Антона Петренка, або до автора в деякі моменти приходило натхнення – сказати важко.

Вочевидь лише одне твердження – вони були співавторами, тому записи А. Абрамова зі слів Антона Петренка розглядаються без акцентів на авторстві, як записи А. Абрамова, бо тексти його рукою писані.

Не розглядаючи описи зелених насаджень на березі річки та господарських споруд, нібито збудованих батьком Михайла, приведемо лише деякі цитати, що стосуються біографії Михайла Петренка та його родини:

«Михаил Николаевич Петренко родился 1817 года, на хуторе Торецком.

Здесь, на месте Хутора Торецкого, прежде было Татарское поселение – «Улус Бакайск».

1815 года Славянская мещанская управа, выделила участок земли 3 десятины в устье реки Бакай, и правой стороны р. Торец. С записей в купчей крепости на имя дворянина Петренко Николай Гавриловича. Под общим определением – «Хутор Тарецкий».

Николай Гаврилович – мой прадед. {Тож, у цій версії згадується ім'я Миколи Гавриловича, чого немає в 4-х сторінковому тексті, розглянутому вище. Те, що Микола Гаврилович – прадід Антона Петренка, повідомляється конкретно, та лише в контексті можна зрозуміти, що саме про Миколу Гавриловича йдеться, коли говориться про батька Михайла Петренка.

Такого роду виклад зазвичай має місце, коли автор в чомусь сумнівається, тому й уникає прямих тверджень}

На противоположной стороне реки Торец была земля крестьян Слепаневых – 40 десятин...

За речкой Бакай – с восточной стороны. Земля 500 десятин, принадлежала помещику Марченко... Марченко был единственным соседом Петренка. Других поселенцев – хуторян на этой стороне Торца не было. Выше по реке Бакай у подножья горы «Острая могила» была небольшая экономия помещика (с 40 десятинами земли) Сулимова.

1817 года. В семье Петренковых родился первый их сын Михаил. Отец Михаила, начал заниматься бакиеводством...

Когда сыну Михаилу исполнилось 8 лет, то его отец брал с собою на бакишу, и с ранней весны до поздней осени Михаил с отцом жили на бакише. Ночуя в курине, наблюдая за зорями и звездами до поздних холодов...

Возвращаясь из бакиши домой Михаил рассказывал матери и младшему братику Павлу – будущему моему деду о звездах, зорях и птицах...». {Якщо слідувати логіці, у всіх випадках коли говорять про Павла, мають на увазі Павла Миколайовича. Ніде нема й натяку, що йдеться про Павла Івановича. Може був таки Павло Миколайович? Втім, це настільки ж ймовірно як і те, що був Микола Гаврилович}

Далі надається цікаве посилання, яке більш наглядне як фотокопія:

Двенадцатилетний Михаил поехал с отцом на осенний ярмарок, где ему купили Кобзаря – книгу И. С. Шевченка Чтение стихов „Кобзаря“

О жизни и творчестве дяди всего украинского народа и решил судьбу будущего самобытного поэта. Николай начал сочинять стихи.

{Тож поїздка на ярмарок сталася десь у році 1829-1830-му. Цікаве те, що перше видання «Кобзаря» здійснене у 1840 році в С.-Петербурзі}

«В 1838 году в родных Михаила случился пожар. Сгорело все имущество отца, и родные сильно обеднели и уже не могли помогать ему как студенту. И он после пожара все реже и реже приезжал к родным. {Михайло Петренко здобував освіту в університеті не за імперський рахунок. Якби його батьки були настільки бідними, він міг би вчитися безкоштовно як син дворянина}

С родными жил их второй сын Павел – (младший брат Михаила мой дед). {Антон Петренко повинен був знати, що його діда звали Павлом Івановичем, не Павлом Миколайовичем. У переказах ніде не згадується Павло Іванович (втім, як і Павло Миколайович) – просто Павло. Отже, Антон Петренко завжди мав на увазі Павла Івановича, коли йшлося про Павла. (див. статтю «Деякі міркування про портрет, дату народження та батька Михайла Петренка» у «Думках з приводу» сайту, присвяченого Михайлу Петренку www.дивлюсьянанебо.com)}

На месте сгоревшего дома Петренковы построили вот этот маленький домик – хату на земляном полу, с хворостяной трубой обмазанной глиной». {Проте, у формулярних списках Михайла Петренка, котрі відомі з 1850 року, було записано про два будинки у Слов'янську та про чотири душі селян, співспадкоємцем яких він був. Якось дисонують ці інформації, не на користь версії А. Абрамова, звичайно}

Наступна цитата принципова, тому наводимо фотокопію:

*В 1843 году умер отец
Михаила (мой прадед) и
похоронен в своей усадьбе.
Кто это его могила...
После смерти отца, когда ми-
хаил приехал к дядькиной
могиле. То написал стих
"Ойчовская могила".*

{Абсолютно незрозуміло хто ж помер: Микола Гаврилович або Іван Петренко (хоча Антон Костянтинівич повідомляв «Николай Гаврилович – мой прадед» (див. вище)), який має бути логічним прадідом Антона Петренка. (див. статтю «Деякі міркування про портрет, дату народження та батька Михайла Петренка» в «Думках з приводу» сайту присвяченого Михайлу Петренку (www.дивлюсьянанебо.com)). Слід лише додати, що ні той ні інший «прадіди» в даному описі не реальні, тому як вірш «Батьківська могила» було опубліковано в поетичній збірці «Молодик» у 1843 році, але цензуру книга пройшла до 10 вересня 1842 року. Отже, інформаційні фальсифікації вочевидь}

Далі в записках перераховуються вірші Михайла Петренка, з назвою збірок, де вони були надруковані. Тож, А. Абрамов працював з книгою.

«...Тема поезії Петренка – несчастливая любовь, разочарование в жизни, тоска по утерянному счастью. {Все ж-таки, потрібно більше знатися на поезії, щоб давати оцінку творчості. Поет цей був не простий... не байки писав...}

С конца 1848 года Михаила Николаевича не стало слышно. Где он жил потом и умер неизвестно. {Нагадаємо, у формулярних списках з 1850 року Михайло Петренко продовжував писати про два будинки в Слов'янську та про чотири душі селян, співспадкоємцем яких він був. Тож хтось залишався ще в Слов'янську. А чи були контакти зі слов'янськими родичами – належить перевірити}.

Брат Михаила Павел род 1820 г. Умер 1880 года.

В Павла было два сына Константин и Иван.

Константин Павлович родился 1853 год умер 1910 года. Жил на отцовской земле, в домике построе дедом и отцом...

В 1887 года в семье Константина Павловича родился сын Антон.

Уже с детства, дед Антона {Павло Иванович?} начал рассказывать ему за своего брата поэта Михаила.

Антон Константинович собирал все рассказы и печать о своем деду Михаиле Николаевиче» [8]. {Дід Антона – Павло Іванович – помер у 1880 році (тобто за 6-7 років до народження Антона), тому розповідати Антону нічого не міг. Та й Михайло міг би бути лише братом діда Антона, у такому разі, але не дідом}

Абсолютно проблематичною виглядає відсутність будь-яких згадок в записках А. Абрамова, для прикладу, про Олексія, або інших братів та сестер Михайла. Деякі брати Михайла з'являються у авторів, які підключилися до теми на подальших етапах.

Звертає на себе увагу поява імені Миколи (замість Михайла) в чотирьох та конспектах А. Абрамова в різних контекстах.

Так це виглядає в дванадцятисторінкових записках А. Абрамова [8, с. 5-6]:

Чтение стихов "Кибзарь"

*О жизни и творчестве души всех
украинского народа и решил
судьбу будущего Самобытного
Поэта. Николай начал сочи-
нить стихи.*

Та в чотирьохсторінковому запису А. Абрамова [7, с. 2]:

*Возврат учены Михаил в Харьковский
университет. Родных побило наемом,
все имущество их сгорело и они
сильно беднели. Николай был свидетелем,
своему отцу он не мог помочь.*

Чи не писалася ця «слов'янська казка» по аналогії з якимсь другим реально існуючим життям, яке не мало відношення до Михайла та його батька (про матір в записках А. Абрамова не згадується)?

Якщо роздивлятися всі непорозуміння в записках А. Абрамова як описки (а це цікавий матеріал для фахівців! [9]), чи не забагато таких?

Чи можуть настільки неадекватні записи бути основою концепції, яку вибудовували протягом багатьох десятиліть слов'янські ентузіа-

сти та виставляють зараз як візитну картку міста?

Тож рівень «краєзнавчої школи» та таких «досліджень» очевидні.

Це не спантеличує, це пригнічує...

Наведені приклади дозволяють без сумнівів зрозуміти неможливість використання записів А. Абрамова як інформаційного джерела для будь-яких описів.

Проте деяка користь може бути від цих записів – вони просто «заганяють» будь-яку розсудливу людину до розуміння необхідності таки почати практичні дослідження про слов'янський період життя Михайла Петренка. Проте, ті, хто прийшов продовжити, не змогли зрозуміти цього, тому використовували матеріали А. Абрамова як беззаперечний факт.

Доцільно ознайомитися з деякими цифрами та фактами, або просто нагадати про них тим, хто був знайомий з Темою раніше.

Аналіз публікацій, відомих на сьогоднішній день, виявляє, що вперше ім'я Поета з'явилося у 1841 році в поетичній збірці «Сніпъ» [10, с. 175-184], що видавалася О. Корсуном. Без будь-яких коментарів тут були надруковані деякі вірші Михайла Петренка.

Далі, у 1843 році в українській поетичній збірці від І. Бецького «Молодикъ» [11, с. 101-101 зв, 121-123] були надруковані два вірші Поета.

Вперше біографічні дані М. Петренка з'явилися в літературі лише у 1848 р. в «Южном русском сборнике». Поряд з віршами Поета, видавець А. Метлинський помістив невелику довідку про нього:

«Петренко, Михайло Николаевичъ, родился въ 1817 году, и, большею частию, проживалъ и узналъ языкъ и бытъ народный въ городе Славянске и его окрестностяхъ, Изюмскаго Уезда; окончилъ курсъ ученія въ 1841 году въ Харьковскомъ Университете, и потомъ опредѣлился на службу по гражданскому ведомству. Кроме напечатанныхъ здѣсь сочиненій написалъ еще оперу, нигде не напечатанную...» [1, с. 30].

Це була перша й остання біографічна довідка видана за життя Поета.

З 1848 й до 1956 року інформація про Михайла Петренка (короткі біографічні довідки, вірші, інколи без вказівки авторства і т. і.) з'являлася не менше чим в п'ятидесяти інформаційних джерелах.

Якщо говорити про видання 1956 року, то слід згадати наступні:

– Г. А. Нудьга. Песни украинских поэтов первой половины XIX в. и народные переделки их. [12].

– Дмитро Чижевський. Історія української літератури. [13, с. 409]

– И. Овчаренко. «Дивлюсь я на небо». [14].

Варто зазначити, що про Михайла Петренка пам'ятали не тільки в Слов'янську, як про це кажуть деякі місцеві дослідники.

Якщо ж говорити про матеріали, де згадувався Михайло Петренко при його житті, то таких на сьогоднішній день виявлено сім, включаючи адрес-календарі та включаючи три збірки, де публікувалися поезії Петренка й відповідну записку генерал-губернатора Д. Бібікова російському Імператору.

Остання згадка про Михайла Петренка при його житті простежується в статті автора Римова «Два слова о литературных вечерах в Харькове и одно – о Т. Г. Шевченко», яка була опублікована 12 квітня 1861 року в газеті «Харьков», що була додатком до «Харьковских губернских ведомостей» [15, с. 306-308].

Найчастіше автори в публікаціях приводили вислови про творчість та біографію Поета, не вдаючись до аналізу його життєпису.

Проте, як вже згадувалося, після цих двох публікацій (Г. Нудьги та І. Овчаренка) інтерес до творчості Михайла Петренка посилювався як на місцевому (статті І. Овчаренка), так і на республіканському рівні (дослідження науковця Г. Нудьги), що привело до появи робіт, які носили характер досліджень. Не дивлячись на те, що рівень згаданих робіт був різний, незалежно від цього, їх слід розглядати як важливі віхи на шляху відродження пам'яті про Поета.

Продовжуючи дослідження, відзначимо, що в шістдесяті роки прийшов час тих, хто почав працювати з накопиченими матеріалами. Це стосується всіх областей людської думки та діяльності. Країна будувала комунізм, люди жили й вірили в світле майбутнє... Люди хотіли творити... Це торкнулося й журналістики також. Кожен журналіст знає про ці п'янікні поняття: "Піонер" (у сенсі першопроходець та першовідкривач) й "Сенсація".

Деякі автори, бажаючи відчувати що це таке, хоч би тимчасово, але практично, готові дати будь-яку ціну, навіть поступитися совістю.

Проте, це не стосується святогірського філолога, про якого мова піде нижче.

Так вийшло, що восени 1955 року, тоді ще студентові філологічного факультету Івану Овчаренку, до рук потрапили матеріали, де надавалася коротка інформація про Поета.

Скоріш за все, йшлося про поетичну збірку «Викъ» [16, с. 63], або антологію «Українська Муза», виданої у 1908 році [17, ст. 175-176]. Саме у цих дореволюційних джерелах з'явилися згадки про те, що Михайло Петренко народився саме у Слов'янську. Проте, можливо І. Овчаренко й не знав про ці книжки, тоді, зважаючи на те, що в своїй газетній статті 1956-го року І. Овчаренко посилається на «Очерки истории украинской литературы XIX ст.» М. П. Петрова, що вийшла у 1884 році [18, с. 161-164], можна припустити, що йому самому спало на думку, що Поет народився у Слов'янську.

Надалі розглянемо статті й книги І. Овчаренка (точніше, ті з них, що були знайдені за станом на кінець 2012 року), в яких йдеться про слов'янський період життя Поета та його батьків.

Молодий журналіст Іван Овчаренко (1925 р. н.) був першим святогірським автором, що написав про поета Михайла Петренка. Його перша публікація з'явилася в місцевій, а потім була стаття в обласній газеті «Социалистический Донбасс» у 1956 році, де землякам відкривалося ім'я автора вірша «Дивлюсь я на небо...», що вважався словами народної пісні.

Це дійсно була цікава знахідка, тому як, скоріш за все, мало хто на Донбасі знав, що цей вірш був написаний їх Земляком.

У статті біографічна довідка Поета виглядає таким чином:

«Родился М. Н. Петренко в 1817 году в Славянске. Дата смерти его точно не установлена. Как утверждает Н. П. Петров в своей книге «Очерки истории украинской литературы XIX ст.», вышедшей в 1884 году, М. Н. Петренко «большой частью проживал и узнал язык и быт народный в городе Славянске и его окрестностях».

Литературную деятельность Петренко начал во время учебы в Харьковском университете в 1836-1841 годах. Последние его стихотворения были напечатаны в 1848 году...» [14].

Значущість цієї публікації, як вже говорилося вище, вочевидь. Мабуть, після її появи

слов'янці стали частіше згадувати про Поета, що з часом переросло в спроби знайти хоч які-небудь нові факти з життя Поета.

У 1984 р. І. Овчаренко в газеті «Комуніст» опублікував статтю, присвячену саме біографії Михайла Петренка. Це друга чимала робота, в якій зроблена спроба проаналізувати знайдені на даний момент біографічні дані Поета:

«...Між річками Торець і Бакай знаходився колись вигін. Саме там, за рішенням сходу міщан Слов'янська, 10 березня 1809 року безземельному дворянинові Миколі Гавриловичу Петренку, тоді ще не жонатому, було відведено три десятини землі. Цей заселений куточок міста опісля стали називати хутором Торецьким. Тут і почав господарювати Микола Гаврилович...{Отже, деякі місцеві краєзнавці просто записували щось про Петренків, що проживали у Слов'янську та його околицях. І. Овчаренко був перший, хто почав публікувати матеріали про Михайла Петренка, посилаючись на записи цих розповідей. Фактично, І. Овчаренко ввів в літературу збірану Н. Корнієнко зі студентами, та А. Абрамовим, інформацію. На жаль, всі ці відомості ґрунтуються виключно на спогадах та переказах, не маючи документальних підтверджень}

У листі автору цих рядків подружжя Шептіїв пишуть, що молодший брат М. Петренка Олексій навчався в Харківській губернській гімназії, але чомусь не закінчив її і пішов служити канцеляристом спочатку Бахмутського повітового суду Харківської судової палати, а з 1849 року – секретарем міської ратуші в Слов'янську...{Зовсім неважко зрозуміти, що сім'я Шептіїв дізналася про Олексія від П. Жура (формулярний список Олексія Петренка зберігається в РДІА), а потім повідомила про це І. Овчаренка. Але, поки що не встановлено, чи був цей Олексій братом Михайла?}

Краєзнавець А. І. Абрамов писав автору також про те, що до війни він добре знав онука поета по брату Павлові Антона Костянтиновича Петренка, який спочатку жив на дідівській садибі ...{У згаданій статті І. Овчаренко згадує про Павла, як про брата Михайла Петренка. Інформація була знайдена мабуть у записах А. Абрамова: «1817 года родился сын Михаил а в 1819 году Павел ... Все свое

детство провів Михайл в роботі на бакше со своим родным братом Павлом ... **Николай** (як вже згадувалося, в текстах А. Абрамова – **Николай**. Про дві такі дивні «описки» сказано вище) был студентом, своему отцу он не мог помочь...»}

Можливо, що деякі з наведених думок і фактів про М. Петренка викликають заперечення, або потребують уточнень. Власне, цей виступ і переслідує таку мету. Час неблаганно стирає минуле. І завдання полягає в тому, щоб якомога швидше переглянути місцеві архіви, зібрати по зернятку спогади про М. Петренка і його нащадків, аби доповнити творчу постать поета-земляка...» [19] **{На жаль, так ніхто із земляків автора не прислухався до його закликів пошукати в архівах матеріали про Михайла Петренка. Вірніше, шукали, але, мабуть, не до кінця зрозуміли, що мав на увазі І. Овчаренко.**

На рівні збору та редагування спогадів та переказів місцевими краєзнавцями все й залишилося, та ще й ні до чого «путнього» не привело}

І. Овчаренко продовжив свої дослідження, що стосуються біографії М. Петренка й опублікував свою наступну статтю в журналі «Донбас» (1988 р.): «Нове з біографії поета Михайла Петренка». Оскільки стаття практично не відрізнялася від попередньої публікації 1984 року, за виключенням виправлення деяких помилок граматичного характеру, текст її не наводиться [20, с. 96-97].

В 1991 році в газеті «Совет – 95» опубліковано декілька статей, присвячених життю й творчості М. Петренка. Автор однієї з них, І. Овчаренко, надає дещо традиційне з біографії Поета:

«1809 – за рішенням сходу міщан Слов'янська «личному дворянину» Миколі Гавриловичу Петренку (батькові поета) виділено під садибу 3 десятини землі між річками Бакай і Торець...» [21]. {ті ж тексти, скоріш за все, від Н. Корнієнко, бо мова йде про 1809 рік}

В «Літературному Придінців'ї» 1994 року видання є стаття, де І. Овчаренко надає «стандартну» біографічну інформацію про Михайла Петренка:

«...М. М. Петренко народився у 1817 році в Слов'янську і, як говорить його перший біограф А. Метлинський, «проживав та вивчав мову і

побут народу в місті Слов'янську та його околицях». 1836 року М. Петренко вступив до Харківського університету і закінчив його 1841 року. Потім став працювати по цивільному відомству. В літературі, зокрема, вказується, що якийсь час він був наглядачем повітового училища в місті Лебедині (тепер Сумської області). Інших біографічних даних у літературі майже немає. Не залишилось навіть його портрета... {Рік зарахування до університету - 1837. Хибна інформація про те, що Михайло Петренко «був наглядачем повітового училища в місті Лебедині» закралася зі статті Г. Нудьги}

«...Надія Митрофанівна Корнієнко... розповідала: «...Між річками Торець і Бакай находився колись вигін. Саме тут, за рішенням сходу міщан Слов'янська, 10 березня 1809 року безземельному дворянину Миколі Гавриловичу Петренку, тоді ще нежонатому, було відведено три десятини землі.

...Тут і почав господарювати Микола Гаврилович...» [22, с. 13-17].

Книга І. Овчаренка «Йому жити в віках (Михайло Петренко)» (1997 р.) поповнила список досить великих робіт про Михайла Петренка. Мабуть, це перше спеціальне видання яке присвячене аналізу біографії Поета, хоча, якщо бути точним, сліди аналітичного підходу різною мірою у інших авторів в цьому питанні просліджувалися й раніше.

«...Далі Надія Митрофанівна {Корнієнко Н. М.} розповідає:

– Батько М. Петренка оселився в нашому краї в ті часи, коли на півдні України ще збереглися деякі назви від минулих татарських набігів. Правий берег Торця часто називали «диким полем», а гирло невеличкої річки Бакай, що впадала в Торець, звалося улус ует Бокайс, що означало «стоянка біля брудної ями». Між річками Бакай і Торець була прекрасна низина – вигін. Саме тут за рішенням сходу міщан Слов'янська 10 березня 1809 р. (за старим стилем) було відведено безземельному «личному дворянину», тоді ще не одруженому, Миколі Гавриловичу Петренку 3 десятини землі під оселю...

У 1817 році в сім'ї Петренків народився первісток – Михайло, а пізніше – Павло і Олексій.

Знавець творчості М. Петренка Григорій Нудьга у своїх здогадках пише: «Мабуть, ще в

школярські роки він утратив батька, який загинув десь на чужині, далеко від сім'ї. Цьому факту присвятив вірш «Батьківська могила», написаний з почуттям глибокого жалю і уболівань за «милим татом»...» ...

Відомо, що сім'я Писаревських виїхала з Харкова у 1833 році, а Петренко до університету вступив у 1836 році. Отже, виходить, що до гурту Писаревських він належав ще будучи учнем гімназії у Харкові... **{За станом на кінець 2012 р. Михайло Петренко в списках учнів гімназії не виявлений [23], хоча, припущення щодо закінчення Харківської губернської гімназії є логічним}**

«...8. Не віриться, що в архівах неможливо знайти документальні підтвердження про роботу брата поета – Олексія в Слов'янську на посаді секретаря міської ратуші з 1849 року. **{Підтвердження про службу є, та нема підтвердження, що цей Олексій Миколайович Петренко був братом Михайла Миколайовича. Ні жодного слова про брата Павла...}**

І. Овчаренко до братів Михайла та Павла не в перше додає ще Олексія, інформація про якого з'явилася від російського шевченкознавця П. Жура [2].

У 1997 році в слов'янській газеті «Вісті» була надрукована стаття І. Овчаренка «Перші видавці творів поета» [24].

У невеликій статті надається деяка інформація про видавців тих трьох збірок першої половини XIX століття, де були надруковані вірші Поета.

Автор не надає будь-яких довідок по біографії Михайла Петренка, тому цей матеріал не аналізується в дослідженні.

Десь через півроку, в газеті «Вісті» вийшла стаття «Криза самосвідомості» від того ж автора.

Як і в попередньому випадку, в статті не розглядаються біографічні аспекти життя Михайла Петренка, тому лише повідомимо, що стаття була концептуальною й мова йшла про більш повномасштабне використання української мови в учбових закладах (перш за все, в школах).

Проте, навіть в цій газеті, І. Овчаренко піднімає питання по увічненню пам'яті Михайла Петренка.

Воістину, І. Овчаренко був патріотом країни й тою людиною, яка дійсно поважала пам'ять

Поета. Він прагнув зробити все від нього залежне, щоб на Донбасі пам'ятали свого Земляка [25].

Незабаром, знов в газеті «Вісті», що вийшла в грудні 1998 року, І. Овчаренко опублікував статтю, де згадувалися дані з біографії М. Петренка:

«...Амвросій Метлинський, однодумець по романтичній поезії М. Петренка, залишив нам біографічну довідку, якою супроводжував у «Южном российском сборнике» за 1838 рік 16 віршів М. Петренка у доробці «Думи та співу». На цю прижиттєву біографію потім будуть посылатись усі, хто писав про нашого і лебединського земляка. Ось її повний текст із збереженням правопису:

«Петренко Михаил Николаевич родился в 1817 году, и, большею частию, проживал и узнал язык и быт народный в городе Славянске и его окрестностях, Изюмского уезда; окончил курс учения в 1841 году в Киевском **{ помилка при наборі }** университете, и потом определился на службу по гражданскому ведомству...» [26].

Вже традиційно, в слов'янській газеті «Вісті» І. Овчаренко опублікував «Нові подробиці життя поета-земляка»:

«...А нещодавно з люб'язної допомоги старшого наукового співробітника Слов'янського краєзнавчого музею А. В. Шамрая я ознайомився з рукописом відомого краєзнавця А. І. Абрамова (1898-1972), в якому вміщено розповідь родича поета – Антона Костянтиновича Петренка.

Записи цінні тим, що наводять подробиці з життя родини Петренків, записані на місці колишньої їх садиби, а також називають вчителів малого Михайла. Історію кохання юного Петренка він пов'язує з донькою поміщика Арцибашева, а не Марченка, як це твердять записи Н. М. Корнієнко.

Упевнений, що оприлюднення розповіді А. К. Петренка допоможе майбутнім біографам остаточно віднайти достовірні факти з життя славного земляка. **{Звичайно, такий текст виглядає дивно. Ще в 1984 році І. Овчаренко згадував А. Абрамова, мабуть й знав про його записи. А. Абрамов записи ніде не публікував і сберігав таємно? Можливо на те були причини... Це може бути цікава дослідницька тема для слов'янських краєзнавців!}**

Запис подається скорочено. {Так, дійсно, записи А. Абрамова трохи скоротилися в редакції І. Овчаренка. Вочевидь компрометуючий баласт був викинутий, але, вцілому, тексти не знехтувані, як не заслуговуючий довіри матеріал...}

«1815 року Слов'янська міська управа виділила землю площею 3 десятини в гирлі річки Бакай і правого берега Торця, як говорилося у купчій, дворянинові Миколі Гавриловичу Петренку. Це мій прадід. На одержаній землі він збудував дім, хлів, конюшню, погріб і колодязь. На решті вільної площі він посадив фруктовий сад ... На протилежному березі ріки знаходилася земля селян Слєпаньових – 40 десятин...

На схід від річки Бакай було 500 десятин землі, яка належала землевласнику Марченку. Через річку Бакай було прокладено міст, а за ним знаходилася економія Марченка – єдиного сусіда М. Г. Петренка...

Як відомо, 1817 року у подружжя Петренків народився первісток – Михайло. Втоді його батько почав займатись баштанництвом...

Коли Михайлу виповнилось 8 літ, його батько брав із собою на баштан, де перебували до пізньої осені. Повернувшись додому, він розповідав своїй матері і молодшому братові Павлу, майбутньому моєму дідові, як він ночував у курені, спостерігав за зорями, слухав спів птахів. {Слід наголосити, в статті не йдеться про Олексія. Схоже, Антон Костянтинович взагалі про такого персонажа як Олексій не знав і не чув. Такого бути не могло й цей парадокс вочевидь, але, на жаль, не для всіх й понині...}

У 1838 році, коли Михайло вже другий рік навчався в університеті, у його батьків сталося нещастя: згоріла хата. Батьки дуже збідніли і не могли допомагати синові-студенту, а він все рідше й рідше приїжджав додому. З батьками у той час проживав менший син – Павло. На місці згорілого будинку Петренки звели маленьку хатку із цегляною підлогою, з хворостяним димоходом, обліпленим глиною.

У 1843 році помер батько поета. Він похований на своїй садибі.

З кінця 1848 року від Михайла Миколайовича до рідні у Слов'янську ніяких вістей не було. »... [27] { І. Овчаренко розповідає про свої до-

слідження стосовно М. Петренка, розпочаті ще у 1955 році. Тіж самі посилення, таж проблема з братами... Автор не намагається розібратися хто був братом Михайла, а вирішує проблему досить просто - то пише про Олексія, то не пише...}

У 2003 році під редакцією І. Овчаренка вийшла невелика збірка «Муза святих Гір» [28], де був опублікований уривок з вірша Михайла Петренка «Іван Кучерявий». Біографічні дані Поета в книзі не надавалися.

У 2004 р. книга І. Овчаренка «Слов'янський сокіл (Михайло Петренко)» поповнила список досить великих робіт про М. Петренка. Про біографію Поета тут сказано й наступне:

«... У міській газеті було відразу вміщено інформацію в кільканадцять рядочків, яка, пам'ятаю, починалася словами: «Чи знаєте ви..., що 1817 року в Слов'янську народився український поет Михайло Миколайович Петренко, який проживав і вивчав мову і побут свого народу в нашому місті та його околицях?...» {Так І. Овчаренко розповідає про свої дослідження про М. Петренка, початі ще у 1955 році}.

Надія Митрофанівна Корнієнко розширила відомості про родину Петренків. Разом з А. І. Абрамовим і студентами педінституту вони дізналися, що з роду Петренків залишилася правнучка поета по братові Світлана Анатолівна Петренко {була й Світлана Анатолівна?}, яка проживала в Слов'янську, і Антон Костянтинович Петренко. Він жив у Краматорську. {І. Овчаренко не відносився до фальсифікаторів, він просто не виявився аналітиком та був дуже довірливий. Це й привело до того, що украй сумнівні відомості від його місцевих колег-красназців потрапили до його публікацій, понизивши їх рейтинг до описових}

... У 1817 році в сім'ї Петренків народився первісток – Михайло, а пізніше – Павло і Олексій... {Комбінування Михайла, Павла та Олексія, як братів, в будь-яких трактуваннях слов'янських слідопитів просто безглуздо. Про це питання йдеться в дослідницьких статтях на сайті, присвяченому Михайлу Петренку}

З осені 1827 року батько віддав Михайла на навчання домашньому вчителю – дворянину Яковенку, що проживав на лівому березі річки

Торець. До вчителя Михайло їздив човном, а зимою ходив по льоду або кладкою – по дошках через брід напроти Білухи. Під час хуртовини і великих морозів хлопець жив у родині Яковенків... {У деяких роботах слов'янських авторів безпідставно сказано, що Михайло в період 1826-1830 років проходив навчання в трикласному училищі в Ізюмі. З матеріалів цієї статті І. Овчаренка виходить, що якщо вже й вивчався Михайло в Ізюмі, то з осені 1829 року (було йому 12 років). Запізно вже було починати навчання в училищі}

У 1838 році, коли Михайло вже другий рік навчався в університеті, у його батьків сталося нещастя: згоріла хата. Батьки дуже збідніли і не могли допомогати синові-студенту, а він все рідше й рідше приїжджав додому. З батьками у той час проживав менший син – Павло... {Як вже було наголошено раніше, про Олексія в таких текстах не згадується, що виглядає досить дивним. Антон Костянтинович повинен був би знати про Олексія, бо знав про Михайла й Павла. Хіба що, Олексій – вигадка...}

У 1843 році помер батько поета. Він похований на своїй садибі.

З кінця 1848 року від Михайла Миколайовича до рідні у Слов'янську ніяких новостей не було». {Не було з ким листуватися? Дивна безпідставна інформація... З якихось достовірних джерел? Були в нього контакти зі Слов'янськом...}

Виходить, твердження ряду біографів М. Петренка, що його батько загинув десь на чужині, не відповідає дійсності, а вірш «Батьківська могила» є всього-на-всього художнім витвором...

Те, що І. Овчаренко згадав про цю сумнівну ідею (не він автор!), говорить про інформаційний голод навколо імені М. Петренка.

З розповідей правнуків Петренка відомо, що він навчався спочатку в Слов'янську. П. А. Грабовський, який збирав відомості про М. Петренка в Харкові в другій половині XIX століття, писав, що Петренко «входив до літературного гуртка, який збирався в сім'ї Писаревських, і головним об'єктом їх інтересів була народна пісня та література».

Далі, І. Овчаренко в книзі наводить тексти, які були описані раніше в статтях, а також згадує:

– Молодший брат М. Петренка Олексій, не закінчивши з невідомих причин Харківську губернську гімназію, почав працювати секретарем Слов'янської городової ратуші.» [29]

{І в цій роботі автор не згадує про Павла. Коли говорять про Олексія, «випадає» Павло. І навпаки ...}

Треба наголосити, що І. Овчаренко все ж таки утримався від використання багатьох безглузвих ідей своїх земляків, хоча й був знайомий з цими посиленнями.

У 2005 р. в Слов'янську видана книга І. Овчаренка «Крізь далеч років», де

Михайло Петренко згадується другорядно, без його біографічних довідок [30].

Результатом цього невеличкого дослідження, може бути великий список висновків, але вони вочевидь для тих, хто ознайомився з цією роботою.

Проте, зробимо акценти на деяких:

1. Із згаданих А. Абрамова та Н. Корнієнко, скоріш за все, А. Абрамов першим почав збирати записи саме про Петренків взагалі, проте, впродовж довгого часу не намагався їх популяризувати. Один запис він зробив, можливо, до 1938 року, наступні – вже в 1950-ті роки, вдосконалюючи їх з застосуванням літератури та своїх літературних можливостей.

2. Пізніше, до цього процесу підключилася Н. Корнієнко. Результати її пошуків (їй допомагали студенти) відрізнялися від результатів А. Абрамова. Швидше за все, кожен з краєзнавців контактував з різними слов'янськими Петренками, а також мав різні літературні здібності. Не виключено, що й студенти інколи «помилялися». Їм могли заважати учбовий процес, заліки та таке інше...

3. Схоже, що якийсь консенсус А. Абрамов та Н. Корнієнко знайшли лише в питаннях «мешкання родини Петренків». «Там» дійсно колись якийсь рід Петренків отримав земельний наділ й проживав. Але, Петренки проживали й в інших частинах міста та його околицях...

4. І. Овчаренко, спочатку, в своїх публікаціях спирався лише на матеріали від Н. Корнієнко, хоча багато років знав про те, що А. Абрамов має в своєму розпорядженні якусь інформацію про Петренків. Можливо, були підстави сумніватися в цих записах? Або А. Абрамов не хотів «оприлюднити» інформацію?

5. На певному етапі І. Овчаренко запустив в обіг й інформацію від А. Абрамова, вибірково... Були потрібні нові думки?

6. Схоже, що ідея про Павла не імпонувала Н. Корнієнко (якщо вона знала про цього персонажа, звичайно). Посилаючись на неї, І. Овчаренко частенько писав про братів Михайла та Олексія.

Потім, в публікаціях І. Овчаренка з'явився Павло (із записів археолога), проте, журналіст все-таки не вірив в цього персонажа (намагався не згадувати його в наступних публікаціях). Нагадаємо, в записах А. Абрамова йдеться лише про двох братів – Михайла та Павла (інших сестер та братів у них не було?).

7. Деякі автори вирішили «використати ситуацію», тому Михайла, Павла та Олексія безпідставно оголосили братами.

8. На деяких етапах розвитку даного питання, слов'янські дослідники намагалися знайти нову інформацію, та й обнадіяні «позитивними» результатами по «схрещуванню» родів, додали ще в цю братську компанію й Дмитра Івановича.

Навіть немає сумніву, що в подальших публікаціях число рідних братів Михайла (сестрами дослідники нехтували) могло зростати й зростати...

Тож, на І. Овчаренку закінчується період, який ще можливо було б назвати «часом помилок». Іван Микитович був дійсно патріотом своєї справи, свого міста...

Але, вже починаючи десь з 2000-го року, до справи залучилися деякі краєзнавці, які завдали найбільшої шкоди пам'яті Михайла Петренка. Вони не розпочали дослідження, якого потребувала справа, а конструювали своє бачення слов'янського періоду життя Поета та його батьків на вже давно застарілих та вочевидь хибних записах земляків, додаючи «за смаком» відверті фальсифікації [31].

Розглядаючи сьогоденний стан Теми в цілому, стають зрозумілими мотиви, якими керувалися деякі автори, публікуючи сумнівні матеріали про Михайла Петренка.

І. Овчаренко до числа цих авторів не належить.

Наявність «зручної» теми, привертала увагу любителів самопіара впродовж десятиліть.

Ситуація змінилася. Зараз все не так просто, як було раніше...

Для тих, що бажають задовольнити свої амбіції в збиток документальної концепції Теми, доцільно обережно підшукати собі іншу тематику для самовираження...

Оповідь про слов'янський період життя Михайла Петренка та його батьків (від слов'янських авторів) побудована на переказах й домислах, не має жодного документального підтвердження, що в даному випадку адекватно твердженню про те, що описані слов'янами історії не мають жодного відношення до роду Петренків, до якого належав і Михайло Миколайович.

Сучасні автори використовували сумнівну інформацію для своїх побудов, що завело Тему майже в безвихідь.

Розуміючи пікантність ситуації, в яку потрапила хай не вся, але деяка частина слов'янської краєзнавчої школи, деякі «стрілочники» намагаються чи якось призупинити процес, чи змінити напрямок дискусій. Посилаючись на місцевих краєзнавців, які стояли у витоків помилки, автори апелюють до чисто людського співчуття сучасних земляків, намагаючись пробудити в них відчуття, які лише неосвіченим можуть здатися патріотичними [32].

Замість того, щоб зібрати всі доступні у Слов'янську записи різних авторів про Михайла Петренка й критично їх вивчити, причетні до проблеми краєзнавці, насправді, гальмують "процес оздоровлення" Теми, вважаючи, що це дозволить залишити в недоторканості їх репутацію.

Не варто відводити громадську думку на узбіччя, розчищаючи собі дорогу для подальших сумнівних побудов. Спроба відтягнути розгляд реалій, пов'язаних з життям Михайла Петренка в Слов'янську, є елементарною неповагою до Поета, жителів Слов'янська та країни.

Тож, як підсумок аналізу фантазій від місцевих авторів на тему «Слов'янський період життя Михайла Петренка та його батьків» доцільно розглянути деякий біографічний нарис, який екстрагується з робіт місцевих «слідопитів», написаних на протязі багатьох десятиріч.

Ця історія побудована виключно на переказах та сумнівних фантазіях і виглядає приблизно таким чином (для простоти сприйняття опускаємо описи природи, річок лугів і юнацької любові):

Михайло народився у Слов'янську (але документальних доказів на те немає) в родині Петренка Миколи Гавриловича, про якого ще не знайдено жодних документальних згадок, але відомо що він був особистим дворянином та ви-рощував кавуни і перепродував сіль, що замінювало йому службу, чим зазвичай займалися дво-ряни. Мабуть, позначилася любов до землі.

Де він мешкав та його родина, нікому не ві-домо, бо нема жодних документальних під-тверджень, але слов'янська ініціативна група втулила якийсь камінь, начебто поблизу того місця, де стояла мазанка. Це місце було вира-хуване з описів А. Абрамова та якихось припу-щень, які відкриваються не всякому розуму.

Сім'я Миколи Гавриловича ледве зводила кінці з кінцями, але мріяла, що Михайло піде до Харківського університету на найпрестижні-ший юридичний факультет (не на якийсь філо-логічний, наприклад).

Мабуть їх було почуто, мрії здійснилися, Михайло був зарахований до Харківського уні-верситету у 1837 році.

Нехтуючи можливістю малозабезпечених дворянських дітей (включаючи обер-офіцерсь-ких) вчитися за державний рахунок, родина принципово вчила Михайла за кровно зароблені на нехитрому промислі гроші (то кавунів про-дадуть, то сіль і таке інше).

Коли у 1838 році згоріла хатина Миколи Гав-риловича, і в житті ще більш додалося про-блем, сім'я продовжувала сплачувати навчання Михайла в університеті, як і раніше, принци-пово нехтуючи можливістю продовжити на-вчання за імперський рахунок.

Важко сказати чи йде мова про батьківську хатину або вітчима (якщо такий був), тому як в матері після Михайла **Миколайовича** наро-дився Павло **Іванович**, потім Олексій **Мико-лайович**, а незабаром і Дмитро **Іванович** (роз-рахунки місцевих «логіків»). Мати народжувала дітей згідно з графіком від Ми-коли Петренка та Івана Петренка. Й прізвище їй міняти непотрібно було, зато, спираючись на такі безглузді припущення, деякі «історики» легко вирахували ім'я, так званої матері Поета.

Напевно, і сестри народжувалися «по гра-фіку», але це, мабуть, було ще більшою «та-ємницею», тому горе-авторами не всі обста-вини ще розслідувані.

Сини мали різних батьків, але це була від ко-гось та для когось «таємниця», як пишуть деякі слов'янці, а другі розповсюджують цей фальсифікат. Для додання актуальності цій маревній ідеї в слов'янському фільмі про Поета «Недоля» звучить ганебне навіть не тільки для всіх слов'янців, але й для здорового глузду, ін-терв'ю про матір Поета.

Не дивилися фільм? Запитайте місцевих «продюсерів», може ще подивитесь, але до цієї теми ще обов'язково буде повернення в май-бутньому.

Так або інакше, будинок згорів у 1838 році, тому Михайло отримав від сім'ї наказ відразу ж після закінчення університету (тобто після здобування вищої престижної освіти, що від-криває величезні перспективи) в 1841 році по-вертатися додому та допомагати батьку (або вітчимові) відновлювати господарство, що суттєво похитнулося.

Як і в далекі минулі роки збирали кавуни, ми-лувалися заходами й сходами сонця, слухали птахів та підмазували мазанку...?

Мабуть сім'я своїми руками будувала згаду-вані в документах два будинки, тому ніяк не могли обійтися без фізичної допомоги юриста Михайла. Не дивлячись на те, що він міг зароб-ляти гроші та допомагати сім'ї (якщо це було необхідно, звичайно), збирав кавуни і те, що уродило на трьох десятинах землі, а його «брат-неук» Олексій Миколайович працював за копійки, та ще й в іншому місті. Постать Павла ще не дуже в цій казці виписана... Біда була із стратегіями і тактиками у Петренків, не зрозуміли, що треба було Олексія притягти до праці.

А може приблизно в ті важкі часи, сім'я Петренків не інакше як знайшла клад, що до-помогло в короткі терміни істотно поправити убогий матеріальний стан. А як ще пояснити, що вже в 1850 році в сім'ї були два будинки і чотири душі селян, про які Михайло згадає в Формулярних списках? Хоча, можливо, йшлося про будинок та одну мазанку, яку зіпили після пожежі 1838 року. Адже вона простояла до 1942 року (саме дев'ятсот, не вісімсот).

Лише опісля двох років з невеликим, після за-кінчення університету, Михайло пішов працю-вати.

У 1850-х роках була судова тяжба (з роди-чами?). І хоча Михайло мав юридичну освіту,

судова тяжба їм була програна (не допомогли й зв'язки в цій сфері), всього позбувся, зі всіма посварився, до Слов'янська дорогу забув...

Але, важко міняти звички, тому Михайло продовжував писати у формулярних списках, із сумом згадуючи про минувчину, про два будинки і чотирьох селян, беззмінним співвласником яких він був і в 1850 і в 1858 роках.

Версію про те, що спочатку будинків та селян було багато, а в даному випадку йдеться про те, що він таки відсудив, розглядати не будемо. Просто, часу немає, хоча тут можна було б розіграти фантазію...

Як поет, а тому людина з тонкою і чуйною душею, Михайло, екстрасенсорно передчував смерть свого батька (або вітчима) у 1843 році, тому ще до вересня 1842 року, написав свій пророчий вірш «Батьківська могила» (опубліковано у 1843 році). Тут він заздалегідь проливав сльози по батькові та шукав на чужині його могилу. Михайлу таки не вдалося допередбачити, що батько (або вітчим) буде похований в Слов'янську в чийсь садибі, інакше не писав би він про пошуки могили батька так душевно та непідробно.

Цей опис, який надається вище коротенько побудований на міркуваннях, фантазіях та фальсифікаціях, що мали місце в «казках» слов'янських авторів.

На сьогоднішній день ця біографія пристебнута «вдячними слов'янськими теоретиками» до якогось Михайла Петренка (того, котрого вони нікому не віддадуть) та є тематичною візитною карткою міста.

Далі для порівняння надається біографічний нарис, який ґрунтується на документальних підтвердженнях, так званий (неслов'янський варіант слов'янського періоду життя родини юного Михайла Петренка).

Відразу необхідно підкреслити, події розгортаються також у Слов'янську, декорації не змінюються, найкрасивішими залишаються слов'янські дівчата, куди там тому Дніпру до Торця та Бокая і таке інше...

Ймовірно, що Михайло народився у Слов'янську у 1817 році в сім'ї на той момент губерньського секретаря Петренка Миколи Дмитровича, що походив з дворян. Документальне підтвердження щодо місця народження Михайла ще не знайдено, але інформативний Формулярний список на цього чиновника доступний з архіву.

Микола Дмитрович мешкав у Слов'янську та працював у Слов'янській городській ратуші з 1806 року (почав службу з 14 років підканцеляристом). За станом на вересневу третину 1828 року у формулярному списку вказано про дерев'яний будинок в Слов'янську.

У сім'ї Миколи Петренка і дружини його Марфи Андріївни народжувалося шестеро дітей (як мінімум). Окрім старшого сина Михайла були Олексій та Євграф, а також дочки Ксенія, Настасья та Марья.

Батько, титулярний радник з 1822 року, мабуть бачив Михайла студентом престижного юридичного факультету Харківського університету. І це мабуть не було випадковістю, тому як і дід Михайла спочатку служив квартальним поручиком, а потім регістратором.

Батько Михайла рано помер або загинув. Де й коли – невідомо. Питання відкрите для дослідження.

У 1837 році Михайло був зарахований до університету. Сім'я не жила в розкоші, але була в змозі сплатити за навчання Михайла.

Мабуть не все було погано у Петренків, тому було в них два будинки та чотири душі селян, про що Михайло згадує в своїх формулярних списках. Та таке інше...

Є ще деякі знахідки стосовно слов'янського періоду життя родини Петренків, до якої належить і Михайло [4].

Поки замало художнього наповнення для неслов'янської версії життя Михайла Петренка, але вона є Правда. По колоритності опис поступається слов'янському варіанту, але це швидко можна виправити без утиску Істини.

Правда завжди проста і немає необхідності вигадувати всяку нісенітницю для замазування дір, що постійно утворюються на мазанці, збудованій з фальсифікацій.

Підводячи підсумки цього невеликого дослідження, хотілося б сподіватися, що Розум перемаже, ніхто не буде заважати нормальному процесу дослідження слов'янського періоду життя Поета новими краєзнавцями, які можуть долучитися до справи. Пошана до Земляка в місті Слов'янську виявлятиметься в гармонії Справи й Слова, за що слов'янцям будуть вдячні ті, хто цікавиться життям та творчістю Михайла Петренка, та нащадки роду Петренків, представником якого є Михайло Миколайович.

Джерела та література

1. Южный русский сборникъ. Альманах. Изданіе Амвросія Метлинскаго. Въ университетской типографіи. – Харьковъ, 1848.
2. Овчаренко І. Йому жити у віках (Михайло Петренко). // Літературно- краєзнавче видання. – Слов'янськ, 1997.
3. Олександр Петренко. У пошуках істини. // Газета «День», 6-7 липня. – Київ, 2012.
4. А. Е. Петренко. Ідентифікація Петренко. «Профі». – Киев, 2012.
5. Олександр Петренко. Михайло Миколайович Петренко. У пошуках біографічної істини. // Донецький вісник Наукового товариства ім. Шевченка. Т. 34 (Історія. Філософія). «Східний видавничий дім». – Донецьк, 2012.
6. Абрамов А. «Перший» запис про Петренків. Приватний архів Сендецького М. С., м. Київ
7. Абрамов А. Записи про Петренків на чотирьох сторінках. Архів краєзнавчого музею, м. Слов'янськ.
8. Абрамов А. Записи про Петренків на дванадцяти сторінках. Архів краєзнавчого музею, м. Слов'янськ.
9. Фрейд З. Психопатология обыденной жизни, «Азбука», – С.-Петербург, 2013 (вперше опубліковано у 1901 році).
10. Сніпъ, українській новорочник. Закрутив Александръ Корсунъ. Друковано в университетській штампарні. – Харьковъ, 1841.
11. Молодикъ на 1843 годъ. Украинскій литературный сборникъ, издаваемый И. Бецкимъ (две части). Часть вторая. Въ университетской типографіи. – Харьковъ, 1843.
12. Нудьга Г. А. Песни украинских поэтов первой половины XIX в. и народные переделки их. // Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Институт литературы им Т. Г. Шевченко. – Киев, 1956
13. Чижевський Д. Історія української літератури. / Від початків до доби реалізму. «Українська вільна академія наук у США». – Нью-Йорк, 1956
14. Овчаренко І. «Дивлюсь я на небо» // Газета «Социалистический Донбасс». №153 (2 июля). – Донецьк, 1956.
15. Рымовъ. «Два слова о литературныхъ вечерахъ въ Харьков и одно – о Т. Г. Шевченка». // Газета «Харьковъ» – приложение к «Харьковскимъ губернскимъ ведомостямъ», 12 апреля. – Харьковъ, 1861.
16. Вить (1798-1898). Томъ первый (Выданія друге, зъ одминами й додатками). «Друкарня Петра Барського». – Киевъ, 1902.
17. Українська Муза. Поетична антологія (під редакцією Олекси Коваленка). – К., 1908.
18. Очерки истории украинской литературы XIX столетія Н. И. Петрова. «Въ типографіи Н. и А. Давиденко» – Киевъ, 1884.
19. Овчаренко І. Поет цікавий, талановитий (До біографії М. Петренка) // Комуніст (м. Слов'янськ).- 1984. – 15 серпня.
20. Овчаренко І. Дав пісню крилату. // Донбас. - 1988. – №4.
21. Овчаренко І. «Основні дати життя і творчості Михайла Петренка» // Совет – 95(м. Слов'янськ). – 1991/ – 27 мая.
22. Овчаренко І. Літературне Придінців'я (Письменники в нашому краї). «Лебідь». – Слов'яногірськ, 1994.
23. Біографическій словарь бывшихъ питомцевъ Первой Харьковской гимназіи за истекшее столетіе съ 1805 по 1905 годъ. — Х., 1905.
24. Овчаренко І. «Перші видавці творів поета». // Вісті (м. Слов'янськ).- 4 листопада (№122)1997.
25. Овчаренко І. «Криза самосвідомості». // Вісті (м. Слов'янськ). – 23 липня 1998 р..
26. Овчаренко І. «Петренківське небо Лебедина». // Газета «Вісті», 10 грудня. – Слов'янськ, 1998.
27. Овчаренко І. «Нові подробиці життя поета-земляка». // Газета «Вісті», 22 травня (№57). – Слов'янськ, 1999.
28. Овчаренко І. Муза святих гір. // Святогірськ у літературі та мистецтві. «Печатный двор». – Слов'янськ, 2003.
29. Овчаренко І. М. Слов'янський сокіл (Михайло Петренко). // Історичний нарис. Національна Спілка письменників України. Донбас. – Донецьк, 2004.
30. Овчаренко І. Крізь далеч років (Письменники в нашому краї). «Печатный двор». – Слов'янськ, 2005.
31. Сайт, присвячений поету-романтику Михайлу Петренку – [http:// дивлюсь я на небо. com/](http://дивлюсь_я_на_небо.com/)
32. Форум газети "Поиск" – <http://forum.gp.dn.ua/viewtopic.php?f=36&t=2771&p=53077#p53077>